

بحران بهداشت در سودان نیازمند نظامی است که امور مردم را سرپرستی کرده و با آنان مدارا نماید

دفتر هماهنگی امور بشردوستانه سازمان ملل متحد اعلام کرد که سودان با یک بحران شدید بهداشتی روبروست، به طوری که ۶۵ درصد از جمعیت این کشور از مراقبت‌های بهداشتی کافی محروم‌اند، درحالی‌که کودکان ۵۵ درصد از نیازمندان به کمک را تشکیل می‌دهند و همچنان آسیب‌پذیرترین گروه در برابر شیوع بیماری‌ها هستند. این دفتر تأکید کرد که بین ۷۰ تا ۸۰ درصد از مراکز بهداشتی در مناطق درگیر جنگ از کار افتاده‌اند. این دفتر هشدار داد که میلیون‌ها سودانی در رنج‌اند و بر ضرورت اقدام فوری جامعه بین‌المللی برای جلوگیری از یک فاجعه انسانی بزرگ‌تر تأکید کرد. (الشرق - سودان، ۲۰۲۵/۶/۲۳ م).

قطعاً ادامه جنگ، بخش بهداشت را در بحران بزرگی فرو برده است، با کمبود دارو و کارکنان، هدف قرار گرفتن مؤسسات بهداشتی و آسیب دیدن آن‌ها در درگیری‌ها، به طوری‌که از نیمه آوریل ۲۰۲۳ م، شمار کشته‌ها، زخمی‌ها و بیماران افزایش یافته است، بدون اینکه حداقل امکانات مراقبت پزشکی وجود داشته باشد و با وخامت اوضاع و تخریب بیمارستان‌ها و مراکز درمانی که ارائه خدمات در آن‌ها بیش از دو سال متوقف شده است، مرگ، بیماری و گرسنگی اهل سودان را تعقیب می‌کند و بدترین فجایع انسانی جهان بر آنان جمع شده است، درحالی‌که دولت فقط از سازمان‌ها درخواست کمک می‌کند و جز انتشار اخبار، کاری نمی‌کند و از همین طریق از تأمین کنندگان مالی کمک می‌خواهد، درحالی‌که ده‌ها هزار قربانی و میلیون‌ها آواره با گرسنگی و بیماری روبرو هستند و هر روز جنگ به سمت وضعیت بدتری می‌رود.

با وجود عقب‌نشینی نیروهای واکنش سریع از چندین منطقه، ارائه خدمات بهداشتی همچنان با مشکلات فراوانی مواجه است؛ چراکه بیش از دوسوم بیمارستان‌های اصلی در مناطق آسیب‌دیده کاملاً از کار افتاده‌اند و بیمارستان‌هایی که هنوز فعال‌اند، با خطر تعطیلی به دلیل کمبود کادر پزشکی، مواد مصرفی، آب سالم و برق مواجه‌اند، درحالی‌که بیماری‌های خطرناک و بسیار واگیردار در حال شیوع است. همچنین، نظام پایش بیماری‌ها از کار افتاده که این خود، چالشی جدی برای شناسایی و تأیید شیوع بیماری‌های واگیردار ایجاد کرده است؛ اما سوءتغذیه و گرسنگی، سازمان‌های بین‌المللی نسبت به گسترش قحطی در سال ۲۰۲۵ م در مناطق مختلف سودان هشدار داده‌اند؛ چیزی که جان میلیون‌ها نفر، بیشترشان کودک را تهدید می‌کند و وضعیتشان را وخیم‌تر می‌سازد؛ این خود یکی از وخیم‌ترین بحران‌های غذایی جهان به‌شمار می‌آید.

امیلی شباط، مسئول برنامه‌های بهداشتی کمیته بین‌المللی صلیب سرخ در سودان، می‌گوید: «وضعیت در درمانگاه‌های بهداشتی قابل توصیف با کلمات نیست. مجروحان از دارو، غذا و آب محروم‌اند و سالمندان، زنان و کودکان از درمان‌های اساسی همچون دیالیز یا داروهای دیابت محروم‌اند و وضعیت در حال وخامت است».

بیماری‌های واگیردار و غیرواگیردار و جراحات و صدمات جسمی تشدید یافته و بحران سلامت را افزایش داده است. همچنین افزایش تعداد آوارگان داخلی و فروپاشی سیستم فاضلاب محیطی، بار بیماری‌های واگیردار را به‌طور قابل‌توجهی افزایش داده است. این وضعیت رو به وخامت در شیوع بیماری‌هایی مانند وبا، سرخک، تب دنگی، تب چیکونگونیا و حتی افزایش موارد بیماری هاری در مناطق جنگ‌زده نمایان است.

اما بیماران مبتلا به بیماری‌های مزمن، بیشترین آسیب را متحمل شده‌اند، زیرا عدم دسترسی به خدمات پزشکی برای معاینه و پیگیری، چالش‌ها در تهیه داروهای بیماری‌های مزمن، قطع درمان و دشواری در نگهداری داروهایی مانند انسولین به شکل مناسب به‌دلیل قطعی برق برای روزها بلکه هفته‌ها، به موجی از آوارگی و پناهندگی اجباری برای یافتن درمان منجر شده است.

اما تأمین مالی بهداشت در سودان دچار کمبود شدیدی است؛ بر اساس اظهارات رسمی، تعهدات مالی اهداکنندگان بسیار کمتر از نیاز واقعی است و تنها ۵٪ از درخواست سازمان ملل برای کمک به سودان تأمین مالی شده است که این امر موجب شکاف حیرت‌آوری به میزان ۵۶/۲ میلیارد دلار شده است.

این است واقعیت بحران سلامت در سودان که تنها علت آن جنگ نیست اگرچه آن را تشدید کرده بلکه علت اصلی، پیروی از نظام سرمایه‌داری است که به امور مردم نمی‌پردازد و اهمیتی نمی‌دهد چه کسی بیمار یا کشته می‌شود؛ نظامی است که از بیماری و مرگ و ویرانی سود می‌برد.

این بحران گواهی است بر نبود نظامی که به‌راستی امور مردم را رعایت کند و جانشان را نجات دهد! بهداشت و درمان از وظایف اصلی دولت است که باید آن را برای جامعه تأمین کند؛ کلینیک‌ها و بیمارستان‌ها از جمله مراکزی هستند که برای درمان و معالجه به کار می‌آیند، پس پزشکی ذاتاً از منافع و امکانات عمومی است که دولت باید عهده‌دار آن باشد، زیرا این از جمله مواردی است که باید دولت طبق قول رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم رعایتش را به عهده گیرد: «وَالْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ» «امام (حاکم)، شبان و مسئول رعیت خود است» و این نصی عام است بر مسئولیت دولت نسبت به بهداشت و درمان، چراکه هر دو در زمره رعایت واجب دولت قرار می‌گیرند.

اما موضوع تأمین مالی، حل شده است و منابع آن بیش از نیاز است؛ برای تأمین خدمات درمانی، خلافت ساختار جمع‌آوری درآمدها را طبق قواعد شریعت اسلامی بازسازی خواهد کرد و هزینه لازم برای مراقبت‌های بهداشتی را از منابعی چون اموال دولت، دارایی‌های عمومی مانند انرژی، از تولید کارخانجات و بنگاه‌های دولتی بزرگ و از خراج تأمین می‌کند. در مقابل، گرفتن مالیات‌هایی مانند مالیات فروش و درآمد که فعالیت اقتصادی را خفه می‌کند، متوقف خواهد شد و گرفتن وام ربوی از استعمارگران یا دیگران را نخواهد پذیرفت؛ بنابراین، خلافت موظف است که بخش سلامت را به دست گیرد و خدمات درمانی را به رایگان ارائه دهد، درعین حال اجازه وجود مراکز بهداشتی خصوصی برای تأمین مراقبت بهداشتی با هدف سودآوری را نیز می‌دهد. بدین ترتیب، خلافت تعادل بهداشتی را برقرار می‌کند که مراقبت کامل برای همه شهروندان را تضمین می‌کند.

بدین‌سان، خلافت همه خدمات درمانی را به رایگان فراهم می‌کند، اما اجازه استخدام پزشکان و فروش دارو را منع نمی‌کند. این تنها گوشه‌ای از نظام درمانی در دولت خلافت راشده بر منهج نبوت است که نه‌تنها مسلمانان، بلکه تمام بشریت به آن نیاز دارد.

برگرفته از شماره ۵۵۵ جریده‌الرایه